

Copyright © 2021 Marko Pogačar
Copyright © 2021 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Uredništvo:
Jelena Nidžović
Anja Marković

Lektura i korektura:
Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:
Dragana Nikolić

Prelom:
Anica Lapčević

Štampa:
F.U.K. d.o.o.

Tiraž:
500

Izdavač:
Kontrast, Beograd
Klaonička 2, Zemun
e-mail: jakkontrast@gmail.com
kontrastizdavastvo.com
facebook.com/KontrastIzdavastvo
www.glif.rs

MARKO POGAČAR

ILI TI ILI SVJETLO

nove izabrane pesme

KONTRAST
Beograd, 2021.

**ZEMLJA ZEMLJA
(2017)**

SINTAKSA

Tako smo se do noći točili suncem i nadlanicama.
bili smo lijek protiv virusa smrti,
ustajali smo i odlazili na tržnicu
pržili jaja sa slaninom,
vrijeme smo vezivali u sitne čvorove
ne bi li ga na koncu, kad se jednom sve razriješi,
imali više, ne bi li u njemu uživali kao svećenik u dječaku,
šuma u početku kiše.
bili smo sisavci predani svojem instinktu,
kao jedini zakon uspostavili smo pravopis,
zaboravljajući da se voli bez točke, uvijek u nizu zareza.
laktova crnih od olova osluškivali smo
kako stvari koje već postoje odaju svoje ime,
a stvari koje će doći drhte pod južnom kožom:
živi su bili hladni i daleki, jaja su cvrčala, novine šuštale
mrtvi su bili blizu.

SAKUPLJAČ NEDJELJA

Beskrajnu nedjelju nosio sam na srcu,
kao skrivenu manu.

sa svakim otkucajem vrijeme je dozrijevalo u pjesmu:
jesen se kutrila u svakom uglu, gurala ruke u džepove,
kestene u tuljce od starog tiska. pobjeđivala je prevara lišća.
kesteni, još uvijek vrući, srljali su ususret gladnom grlu,
novine iščekivale silu jaču od vjetra, jaču od vatre.
čekale su tu ruku što će ih podići, kao da se sva čežnja svijeta
skupila u samo tri od svih silnih uz stare novine vezanih stvari:
novine zgužvati i nagurati u cipele dok noge nema,
novine presaviti u kape i poslati ih nepoznatome ličiocu.
jednu od kapa, moguće najveću, prenamijeniti potom u brod
što će ga neko nestvarno dijete niz potok pustiti u zemlju
gdje bog nije beskrajn nego nijem. i nema ničega.
nema ničega osim nedjelja.

POSLJEDNJI PRAZNICI

Dani su trunuli u kockama kalendara, zaboravljeni u crvenim i bijelim poljima, i mi smo postepeno odumirali zaboravljeni u crveno-bijeloj zemlji. moglo je biti oko kolinja; strukovi magle hvatali su se na niskim granama, trnje uz put vrebalo džempere prolaznika. dječak je na špagi vukao mačku, mrmljao kad nećeš ostati ja ću te kazniti, vezat ću te za radijator a ti si za sebe rekla: veži. i pitala si zašto pišeš samo o vremenu, odakle toliko jeseni, što je uopće u tome važno, vremena je i bez poezije na pretek. napiši napokon nešto o sebi rekla si, i dječaku dobacila: crkni. pa evo: Agotu Kristof volim više od Agathe Christie, draže su mi lirske nego ispovjedne pjesme Anne Sexton, ne volim hodati ljudima s lijeva, ne paranoji, ne vjerujem u tajne ako bih ti još nešto rekao morao bih te ubiti.

ČETIRI

Znam mnogo riječi no samo četiri, jedino četiri.
četiri dobre riječi.

ne kažem: ruža
ne kažem kajanje žuži užas,
ne kažem
bože.

samo dobra i dobra i dobra i dobra riječ
živi & zvižduče.

dobra riječ jednostavna i čvrsta,
koja odjekne noću, odzvoni u praznoj sobi
koja žari kao država koja sažima kao pepeo koja sažiže
kao kada se više nema što reći.

STUPICA

Slijedio sam ga satima. bio je utorak, uzmicali su oblaci, rana je bridjela pod kožom, jasna, crv sumnje nije još bio ujeo njegovo tijesno srce. disao sam mu za vratom. promatrao kako kupuje sendviče, kako se osvrće; uvijek sve čisto, uvijek za petama, nečujno, sve ne bih li se prikrao njegovoj rani, i ranu ukrao. rana je radost. rt tijela isturen u mekoj smrti. rana-lutrija, loto, razglednica iz puti, šaputao sam dok je sunce podizalo zid zore između nevremena i rane, koja je kucala. slijedio sam ga satima, a zatim sam ga izgubio. bez njega ljubav pobijeli. bez njega nema ničega. riječ je krenula i kljuvala i uzletjela a ja sam čuo samo vrisak vrane u rani, nevjerovatno polagano otvaranje njezinih cvjetova. tražio sam ga do prvih snjegova. položio sam kožu pod noževe, čelo na tračnice, polizao sam kost i ugalj i jednu ledenu ogradu ne bi li jezik rodio vlastitu ranu, da bih odustao. znao sam tko ranu rani, taj je bijeli princ prostora. znao sam tko rano rani, rana je samo njegova.

SREĆA U VELIKOM GRADU

Kao kada bi svijet bio damski dalekozor prislonjen
strogom oku pekarice, okrenut obrnuto.

u dvije sitne snježne kugle u daljini
sipi slijepi stiropor sjećanja.
sve je pitanje teze. sve je pitanje očišta.
kikiriki i koštice, snažni u ložama,
liberali-maoisti, ljudi gušteri, paštete
od jetre bauštelaca othranjenih na mirogojčeku i pašteti.

Badel u zoru, za ručak, Badel za večeru
brod u boci od Badela, i šteta odjednom počinjena:
mesni lobi zaprima prvorazrednu robu, formalinski
bazeni medicinskih ustanova zjape potišteni i prazni,
slični posudama u sladoledarskoj vitrini zimi,
kad iz njih netragom nestanu, iščile lješnjak i plavo nebo,
i korneti *kojima Šiptari čačkaju uši* završe
na prašnim cestama, prurušeni u čunjeve.

šine se uspnu uz kičmu, pragovi stvrđnu u rebra.
i mi zaogrnuti kožom asfalta slušamo
kako se niz koske slijevaju kiše, jedan za drugim pište jutarnji vlakovi
i pokretne stepenice, kad im se primakneš, uzdrhte –
puls im poskoči i one te nježno polože, kao vučica-majka, u grotlo.
ako postoji snijeg, to je jedino ovdje.

jer što bi to bilo bijelo bez svojeg naličja, *versa* u koje se svjetlo
s prvim korakom pretvori? ovdje se pišu pjesme.
kolje se po toplim kućama. zdjele u vitrinama rake su
iskopane od strane onih što će se u njih složiti
kao harmonike što ih rastežu Vlasi, s konjskim maskama.
sve raste, šleperi šapuću, i krv kapi niz kranove.

Zato U Ovoj Šumi Svaku Riječ Valja Početi Velikim Slovom;
Samo Zato Da Se To Isto Uskrati bogu. *pažljivo čitaj*
štampano sitnim slovima himna je našeg naroda, moto
koji žigošemo pod mišku. ovdje se kolje po kućama.
pjesme završavaju divlje. u dvije sitne snježne kugle u daljini
nevidljiva ruka tržišta nalijeva vinjak, ne bi li nešto napokon planulo,
i poslije kiše i sjećanja na sve se ponovo spustila prašina.

zatim ustaješ, usijecaš torzo u zaplet večeri, čvrstu prirodu grada,
izlaziš
da uživaš u svježem mraku.

DUGO DOLAZI SVJETLO

Opet ta prevara proljeća. zora se uspinje sporo,
sopće na stubištu kao susjeda pretila od djetinjstva,
vršnjakinja, koju nikada nisi promatrao kao ženu.
dugo dolazi svjetlo. dani uskraćeni za nadnicu,
mršavi dani na minimalcu svršili su sa svojom smjenom:
pokretna traka kalendara kazuje *proljeće*,
apodiktički, iako je riječ o novom zarezu zime.
kod nas, na sjeveru. sjeveru gdje se pod suncem,
sustižući ga, plamičci plinske peći prepliću s plavim
plamenom štednjaka na kojem ključa kava,
i uz nju lonac s krvavicama, plav s bijelim točkama.
i mi prelazimo tek tako preko izdaje kalendara
dekretom naše unutrašnje partije, usredotočeni
na bazu koja se bliži svom kraju. *krešati after je kao
krešati karmine, samo otmjenije*, šapućeš preko šalice
dok se tanje zalihe ljubavi i kava ispire talog noći
mijenjajući ga svojim vlastitim talogom. razmičem
zatim zavjese, i vidim kako sad zaista na nebu zasjeda zora,
tijesna i nemirna, lijepa kao giljotina u ognju
pobuna ugljena.

ISPRIKA JEDNE NARANČE KULI BABILONSKOJ

Gdje si? dugo te nema na ovoj obali, na ovom opasnom moru-
tako si govorim. a mislim tijesnu sjevernu sobu,
ležaj što s teškim tijelom otkucava
tkaninu s uzorkom ruža koje na mene reže iz rubova,
izbijeljenih i oštih.

no tko govori taj i griješi: govor nije drugo do zbirka pogreški.
muhe pljuju u žarulje, tvoje odsustvo bježi iz fraze. osipa se,
zajedno s prirodom, utiskujući u kožu šuplje stabljike slame.

ti ćeš se složiti: smrt je moguće samo točka na krivom mjestu
lapsus iz srca koštice.

vračare su na TV dnevniku i ustaše u ministarskim foteljama, nema te
pred poštom jedan stafford skamenjen čeka na cumshot
manekenke na mreži šmrču sušene riječi, a naranče,
one s večeri gutaju tamu da ne zanoća: njih se to uopće ne tiče.

ŠTO JE REKAO UPALJAČ

Ja, sunčev šegrt, sišao sam sa divljeg srca
i ušetao vođen revolucionarnim namjerama
naoružan jasnom idejom i svojim otrovnim jezikom
u vrtić mirne radničke četvrti.

započinjala je nastava vjeronauka.
postrojena pred pločom, jedno drugom do uha, uspravna
kao nebeski tim dok zvoni božanska himna,
djeca su lomila zube na lozinkama.

ja, sunčev šegrt, u jednom sam bio durutist, znao sam
crkva u plamenu je jedina crkva koja osvjetljava.
u meni je odjednom niknulo nešto od mojeg majstora, ona
odlučnost kojom se prepušta poslu,
i riješio sam da im rastopim plombe.

ja, sunčev šegrt, uspeo sam se na jednu prevrnutu kahlicu
i do dugo u noć, sve jače svijetleći, vikao
ustajte, prezreni na igralištu, ustanite
poniženi u pješčaniku.

METAMORFOZE

Gdje si? osjećao sam tvoju sjenu pod nogama,
danima samo tu sjenu. sjeverno,
po plesnim ploham, pustim osojnim sobama, u tami naranče
svakoj šaci, lončiću, svakom spam folderu ista ta sjena:
baš nigdje ti.

zatim upaljen fenjerom svijeta koračam
kući da to pretočim u kvrgav jezik. međutim jezik
je brz: skreće na raskršćima, pretječe noću;
sjećanje kao sjekira sjedne na šiju i promet je načas zakrčen,
nastupa proces kočenja, a jezik prolazi kao jež.

i kako je lako sada, na karminama tog jezika
jezika odmetnutog i tihog šaptati tvojoj sjeni:
što ako baš tebe volim, a noć je očajna
optički kabeli su presječeni, mobilni operateri u štrajku
i ja ne znam što ću s tom viješću.

PALJENJE BIBLIOTEKE

Pisao sam hladne pjesme odvojene od svijeta,
udaljene od tebe. književnost je bila ispunjen arhiv,
misao odvojena od mesa. i ti su beskrvni stihovi
nalik naftom punjenim pticama, nakratko gorjeli nad rutinom
svijetleći sablasno poput hladnjaka noću, zavodeći
potrebom da masa preskoči u energiju, energija opet u masu,
da se sve slegne u tihi herbarij.

promatrao sam tebe i svijet kako starite odvojeni od mene,
i pritom se dobro zabavljate. nisam o tome pisao.
nisam vodio bilješke. gotovo bi se moglo reći da sam ustajao
i lijegao, ustajao i lijegao, svih tih godina ustajao i lijegao bez da sam
na papir stavio makar nacrt za kroniku tvojeg izostanka, skicu
života kao pejzaža zimi, mećave s pozadinom. sve to
polako klizi u prošlost. sve se otima poput banditskog psa.

pod kožom, nalik na prišt, pupa paljenje biblioteke.
život se uvlači u suhe stranice. moguće je da rukopisi ne gore
jer je iz njih iščezla posljednja sjena stvarnog:
stanovanje u dvoje, razmjena sitnih nježnosti, čušpajzi,
nedjelje u kupatilima i krađa knjiga, krimića
namijenjenih čitanju u južnim noćima. dolazi vrijeme laži:
mijenjat ću čarape, učit ću jezike, imam ogroman penis, sve to

ne bi li misao stala uz meso, ne bi li stihovi gorjeli umjereno
no stalno. dolazi vrijeme laži: vrata hladnjaka otvaraju se da prospu
svjetlo na miran zajednički život – stan u radničkoj četvrti, pizza iz pećnice,
časopisi umjesto knjiga; sve ne bi li bilo vremena za tu konačnu kroniku,
tebe i svijet pod jednim poplunom. svi su ishodi povijesti isti. svi stihovi
ovise samo o tebi. skakavci grickaju, kotlići pište, novo jutro se uspinje-
gore giljotine.

IZ KUCHARICE MESOŽDERA

Svijet kao kotlič
krčka na kamperskom kuhalu sunca

zemlja voda dovedena do ludila
smrću posoljena

a svaki mrtvac
svaki mrtvac je jedno kokošje srce

i kuca